

Stg. ZEER GEHEIM
Rubr. ambt.: secr MR

K O P I E
Aantal pag.: 8
Aantal ex. : 25
MICIV 24-01-1995
punt 1

MINISTERIËLE COMMISSIE VOOR DE INLICHTINGEN
EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

Nr. 14679

Ex.nr.

Notulen van de vergadering gehouden op
dinsdag 23 februari 1993 in de Trêveszaal
van het Kabinet van de Minister-President,
's morgens van 09.00 - 10.30 uur

Aanwezig: minister-president Lubbers en de
ministers Dales, Hirsch Ballin, Kok,
Kooijmans en Ter Beek.

Voorts zijn aanwezig: de heren Van
Aartsen (SG-BiZa), Docters van Leeuwen
(Hoofd BVD), Duijn (Hoofd MID),
Engering (DG-BEB/EZ), Hendriks (plv SG
FIN), Hoekstra (SG AZ en Voorzitter
CVIN), Kröner (AMAD/BZ), Meulmeester
(Hoofd IDB), Patijn (SG Def) en Suijver
(DG Politie/Just).

Secretaris: Mr. J.P.M.H. Merckelbach.

1. Notulen van de vergadering van 27 maart 1992
(nr. 14238)

Ongewijzigd vastgesteld.

2. Wijziging van de wet op de inlichtingen- en
veiligheidsdiensten
(Brief Minister-President, Minister van
Algemene Zaken d.d. 12 februari 1993 nr.
93G000011, met conclusies van het CVIN
van 25-01-1993 en met het advies Raad van

State en concept-nader rapport)

Zonder discussie aanvaard.

3. Inventarisatie inlichtingenbehoefte na opheffing IDB

(Brief van Hoofd BVD d.d. 14 januari 1993 nr. 2.165.921, met bijlagen)

Minister Dales plaatst bij de voorgestelde overname door de BVD van de IDB-activiteiten t.a.v. Suriname twee kanttekeningen. Ten eerste is het niet duidelijk wat de Suriname-activiteit van de IDB inhoudt en wat er dus door de BVD moet worden overgenomen. Ten tweede is zij van oordeel dat de BVD geen activiteiten in Suriname moet ondernemen buiten de Surinaamse regering om.

De minister-president vraagt zich eveneens af welke informatie t.a.v. Suriname gewenst is en vooral wat daar dan vervolgens mee wordt gedaan. Hij ziet regelmatig berichten over criminaliteit en corruptie in Suriname, maar meestal gaat het daarbij om aanwijzingen en niet om bruikbare bewijzen. Spreker vraagt zich af of een samenwerking met de Surinaamse regering op dit punt kan functioneren of dat daarmee het inrichtingenmateriaal juist in verkeerde handen komt. Een volgende vraag is of de BVD-activiteit in Suriname additioneel is danwel dat andere activiteiten daarvoor moeten wijken.

Minister Hirsch Ballin merkt op dat de opheffing van de IDB-activiteit t.a.v. Suriname vooral voor Justitie een schaduwzijde heeft. De IDB heeft tot nu toe in samenwerking met de CRI ondersteunend gewerkt t.b.v. de opsporing, ook in de Nederlandse Antillen en Aruba, en voor het maken van inschattingen over de situatie in Suriname en de vraag met wie daar in vertrouwen zaken kunnen worden gedaan. Spreker acht een bevredigende oplossing mogelijk door de samenwerking tussen CRI en BVD ook in Suriname te realiseren. Dit zou het best kunnen door, met medeweten van de Surinaamse regering, een BVD-liaison bij de Ambassade in Paramaribo of elders in de regio te plaatsen.

Minister Dales merkt op dat de BVD, voor het zover komt, eerst moet weten wat precies de taken van deze liaison moeten zijn.

Minister Kooijmans ziet nog de nodige onduidelijkheden. Hij begrijpt dat de ondersteunende activiteiten van de IDB voor de CRI van belang zijn en neemt aan dat de informatie in Suriname, vertrouwelijk, dat wil

zeggen buiten kennis van de Surinaamse regering, wordt verzameld. De plaatsing van een liaison bij de Ambassade is een open zaak. Spreker betwijfelt of deze liaison wel dezelfde soort informatie kan verwerven als de IDB thans.

De minister-president vraagt of het er in eerste instantie om gaat informatie te verwerven op basis waarvan Justitie beter in staat is criminele ketens te doorbreken of dat het ook van belang geacht wordt met deze vorm van expertise hulp te verlenen aan de Surinaamse regering. Spreker stelt deze vraag ook omdat de informatie die hij regelmatig ter inzage krijgt overvloedig, maar ook ongericht is. Krijgt zo'n liaison deze informatie en geeft hij die dan door aan de Surinaamse autoriteiten of juist niet?

Minister Ter Beek vraagt zich af waarom, als wordt gekozen voor een open liaison, deze niet van de CRI zelf afkomstig kan zijn.

Minister Hirsch Ballin antwoordt dat de CRI bij zijn leest behoort te blijven en dit werk derhalve zelf niet zal kunnen doen. Hij wijst de minister-president erop dat de voornaamste behoefte van Justitie, waarin de IDB thans voorziet, is het verkrijgen van achtergrondkennis voor de criminaliteitsbestrijding in samenwerking tussen Nederland en de andere landen van het Koninkrijk. Het specifieke van de criminaliteit in Suriname is dat deze, tot de komst van de regering Venetiaan, werd gedekt door leden van de regering en ook nu nog door personen in overheidsdienst.

Minister Dales acht het toch niet uitgesloten de Surinaamse regering op gepaste wijze op de hoogte te stellen.

De minister-president vraagt of het niet juist tot de leest van de CRI behoort ook deze aanvullende achtergrondkennis te vergaren, zoals dat ook in Bangkok en Caracas door de CRI gebeurt. Dat zal ook de medewerking van de Surinaamse regering vergen en deze zal eerder daartoe bereid zijn in het kader van de drugsbestrijding.

De heer Meulmeester wijst erop dat de taak van de IDB m.b.t. Suriname gericht is op het verkrijgen van aanvullende gegevens, die niet langs andere weg - via de ambassade of open bronnen - beschikbaar kunnen komen. Daarbij moeten soms methoden moeten worden gebruikt - bijvoorbeeld infiltraties - die bij voorbaat niet op de instemming van de Surinaamse autoriteiten kunnen rekenen. Als deze aanvullende informatie niet nodig is kan men redelijk open zijn en met liaisons werken.

De minister-president ziet twee mogelijkheden: ofwel Nederland biedt de Surinaamse regering aan haar behulpzaam te zijn bij de drugsbestrijding danwel haar eigen veiligheidsbeleid, in welk geval met een liaison kan worden gewerkt; ofwel Nederland wil t.b.v. de eigen activiteiten m.b.t. Suriname in de Surinaamse overheid infiltreren. Deze twee mogelijkheden moeten goed worden afgewogen. Spreker zou zo snel mogelijk willen terugkeren naar normale verhoudingen met Suriname en dus geen offensieve activiteiten meer willen laten ondernemen.

De heer Meulmeester merkt op dat de IDB aanvankelijk heeft overwogen een man bij de Ambassade in Paramaribo te stationeren. Alles afwegende werd dit niet wenselijk geacht omdat de man teveel onder controle van de Surinaamse diensten zou komen te staan en daarom moeilijk offensief zou kunnen werken en omdat gevreesd werd voor diplomatieke problemen met Suriname. Wel werden twee mensen in de regio geplaatst, één in Caracas en één in Cayenne.

De minister-president wijst erop dat dit zich grotendeels afspeelde tijdens de periode Bouterse. Nu, onder president Venetiaan is de situatie wezenlijk anders. De discussie voert gaandeweg naar twee varianten: (1) één liaison op de Ambassade in Paramaribo met ofwel een BVD/IDB-pet ofwel een CRI-pet. Spreker voelt wat dit betreft wel voor de suggestie van minister Ter Beek; (2) doorgaan met het oude systeem van het verwerven van aanvullende informatie, maar dan vanuit de regio en onder de logistieke verantwoordelijkheid van de BVD. Aan deze variant wordt door minister Hirsch Ballin de voorkeur gegeven. Daarbij doet zich nog de subvraag voor hoever men kan gaan gezien de goede verhoudingen met de regering Venetiaan. Spreker vraagt of over deze twee varianten nu kan worden beslist of dat een nadere afweging nodig is.

Minister Hirsch Ballin zou tot de tweede variant willen besluiten. Daarbij dient wel in aanmerking te worden genomen dat een nieuwe betrokkenheid van de BVD de CRI-presentie in de regio niet overbodig zal maken.

De heer Docters van Leeuwen zou, als het gaat om accreditering, liever iemand willen plaatsen in Caracas die dan is medegeaccrediteerd in Paramaribo. Spreker acht het, als men dat zou willen, zeker mogelijk dat een inlichtingendienst ook zijn werk doet in een open verhouding met de lokale autoriteiten.

De heer Meulmeester dringt aan op een snelle beslissing over de vraag of de

IDB-activiteit nu wordt overgenomen of niet. Anders lopen zijn mensen en hun bronnen te grote risico's.

De minister-president neemt aan dat de betrokken ministers, vrijdag a.s. en marge van de ministerraad, een besluit zullen kunnen nemen. Hij vraagt of men voor het overige met de nota van de BVD akkoord kan gaan, met name met de plaatsing van vijf liaisons en met de financiële consequenties van de overname/intensivering van taken waarvoor plm. 3 mln. extra nodig blijkt te zijn. In het CVIN-plus is nog een advies aan Buitenlandse Zaken gevraagd over de plaatsing van liaisons op Ambassades.

De heer Kröner deelt mede dat Buitenlandse Zaken in beginsel akkoord gaat mits de betrokken Ambassades de liaisons kunnen herbergen.

Minister Kooijmans vraagt zich af of betrokkenen wel een zinvolle daginvulling zullen hebben.

De heer Docters van Leeuwen merkt op dat men punt 8 uit zijn nota moet zien in relatie met punt 5 waar de benodigde informatie wordt geïnventariseerd. Bij het zoeken van plaatsen voor liaisons wordt met een aantal factoren rekening gehouden zoals: zo dicht mogelijk bij het onderwerp; de contactmogelijkheden met zusterdiensten in de regio en de vraag of er ter plaatse een groot aantal diensten werkzaam is. In Washington bijvoorbeeld zijn 80 diensten werkzaam die veel informatie uitwisselen. Langs deze weg kan men een heel eind komen zonder conspiratieve methoden te gebruiken.

De minister-president heeft er behoefte aan deze nieuwe taak te bezien tegen de achtergrond van de activiteit van de BVD als geheel. Hij heeft een groeiende twijfel over het nut van economische inlichtingen bedoeld onder de punten g. en h. Ook de betekenis van het defensie-deel is de laatste tijd verbleekt, terwijl de behoefte aan inlichtingen over criminele activiteiten sterk toeneemt. Maar ook binnen de aangegeven doelgebieden heeft spreker de neiging zeer selectief te werk te gaan. Een BVD-liaison in Washington lijkt inderdaad zinvol; daarnaast nog een in het Caraïbisch gebied (in plaats van de IDB-man) en wellicht nog een in het Midden-Oosten, maar t.a.v. Oost-Europa en Azië heeft spreker grote twijfels.

Minister Kooijmans denkt bij deze laatste gebieden aan terroristische activiteiten en de wapenhandel.

De minister-president acht meer kennis over wapentransacties uit de voormalige

Sovjet-Unie naar de derde wereld niet direct een Nederlands belang.

Minister Dales wijst erop dat het niet de bedoeling is nu over alle vijf liaison-posten te beslissen. Voorshands kan de BVD zich beperken tot twee nieuwe posten: Turkije en Caracas.

De minister-president vraagt of de man in Caracas dan een CRI-man of een BVD/IDB-man zal zijn.

Minister Dales antwoordt dat minister Hirsch Ballin terecht heeft opgemerkt dat de CRI bij zijn leest moet blijven. Op die basis is de hele samenwerking tussen BVD en CRI ook afgepaald. De CRI heeft te kennen gegeven behoefte te hebben aan langs andere weg verkregen gegevens in het Caraïbisch gebied. Als vrijdag en marge van de ministerraad hierover zal worden beslist gaat het ook om de vraag of Caracas de standplaats zal worden van één of twee liaisons en of deze in alle openheid zullen werken of niet.

De heer Docters van Leeuwen acht het contact met de inlichtingen en veiligheidsdiensten uit de regio de belangrijkste taak voor een liaison. De ervaring leert dat alleen een lid van een inlichtingen- of veiligheidsdienst vruchtbare contacten met zusterdiensten kan onderhouden. Ook door de regering van de Nederlandse Antillen is gevraagd om de plaatsing van een BVD-liaison in Caracas, mede omdat Willemstad niet in staat is de buitenlandse diensten onder controle te houden. Het kenmerkende verschil tussen BVD en CRI is, naast de wijze van informatieverwerving, dat de BVD beter in staat is buitenlandse diensten tot iets te bewegen of af te houden van bepaalde activiteiten. Alleen leden van inlichtingen- en veiligheidsdiensten zijn bereid samen te werken met leden van andere zusterdiensten.

De heer Suyver en minister Hirsch Ballin bevestigen dit. Het verschil in optiek is dat een politie-ambtenaar informatie verzamelt die gerapporteerd moet kunnen worden in een strafzaak en waarbij dus de bron niet altijd kan worden beschermd. Zelfs in de CID-sfeer, waar de bron wel beschermd wordt, blijken leden van de buitenlandse inlichtingendiensten toch terughoudender te zijn tegenover politie-ambtenaren dan tegenover leden van de IDB of de BVD.

De minister-president begrijpt dat men voor het onderhouden van goede contacten dus aangewezen is op leden van de diensten, maar dan is het nog de vraag of daarvoor een vast gestationeerde of een reizende liaison kan

worden gebruikt. Spreker stelt na een korte verdere discussie de volgende conclusie voor:

De Minister-President en de ministers, leden van de MICIV, zullen vrijdag 26 februari aan de hand van een gezamenlijke notitie van BVD, IDB en CRI zich uitspreken over de volgende vragen:

- a. Zal op de regel dat offensieve activiteiten in het buitenland met de opheffing van de IDB worden beëindigd een uitzondering moeten worden gemaakt voor Suriname, vooral ten behoeve van de CRI?
- b. Zo ja, zal dan een liaison van de BVD worden gevestigd in Caracas of zal worden geopereerd met een reizende liaison?

De BVD zal, naast de liaisons in Washington en eventueel in Caracas - voorshands - volstaan met de vestiging van een liaison in Ankara. Over de realisatie hiervan zullen voor wat betreft de financiering van deze liaisons de bewindspersonen zo mogelijk op vrijdag 26 februari beslissen.

De commissie kan zich hiermee verenigen.

4. Crypto

(Notitie van de minister van Buitenlandse Zaken d.d. februari 1993)

De minister-president heeft alle begrip voor het belang van het behoud van een nationale crypto-industrie. Tot zover kan hij de aanbeveling volgen. Maar hij vreest dat de overheid gaandeweg op de knieën zal worden gedwongen om daarvoor te betalen. Nu wordt een eenmalige rijksbijdrage gevraagd; de kans is groot dat dit zal leiden tot een structurele bijdrage.

De heer Engering had er bij het vorige agendapunt al moeite mee dat economische inlichtingen een lagere prioriteit lijken te gaan krijgen, hoewel er vaak voor Nederland grote belangen op het spel staan; ook in politieke zin, denk maar aan Taiwan. Economische Zaken acht het van grote betekenis een eigen crypto industrie in Nederland te houden. Nederland heeft daarvoor zelf een te kleine markt en dus moet er naar meer exportmogelijkheden gezocht worden. Als die er zijn is Economische Zaken bereid samen met Buitenlandse Zaken en eventueel andere departementen de crypto-industrie ook financieel mede te ondersteunen.

Minister Kok is bereid met de plaatsing

van liaisons en het steunen van de crypto-industrie in te stemmen als er maar een sluitend voorstel voor de financiering wordt gedaan.

Minister Dales vreest dat de overheid op deze wijze gedwongen wordt steeds een stukje meer aan het behoud van de crypto-industrie te moeten betalen. En als deze industrie vooral t.b.v. de export behouden moet blijven, wat is dan nog het specifieke belang uit inlichtingen oogpunt om de crypto-industrie in Nederland te houden. Is het echt zo belangrijk een stukje te kunnen meeluisteren resp. minder kwetsbaar te zijn voor inluisteren van anderen of gaat het vooral om een commercieel exportbelang?

Minister Kooijmans wijst erop dat het, naast het prijsgeven van een waardevol technologisch pakket, vooral gaat om onze positie in de crypto-wereld en om een instelling als het TIVC, dat veel van zijn waarde zal verliezen, als Nederland zijn crypto-technologie opgeeft.

De minister-president vraagt hoe, na de overname van delen van het Philips-concern door Thompson, de verhoudingen zijn met Frankrijk.

De heer Meulmeester antwoordt dat er wat de crypto-techniek betreft een volledige waterscheiding is blijven bestaan met Frankrijk, evenals met de andere landen van de groep van vijf, de VS, het VK en de BRD, waarmee Nederland nauw samenwerkt.

De heer Duyn attendeert nog op het grote spin-off effect van onze crypto-technologie en onze plaats in het samenwerkingsverband van de vijf landen. Dit is nog eens van groot belang gebleken, met name voor defensie en de BVD, tijdens de Golf-crisis.

De minister-president concludeert dat hij en de ministers leden van de MICIV, zo mogelijk op vrijdag 26 februari, ook een beslissing zullen nemen over een Rijksbijdrage in de onderzoek- en ontwikkelingskosten van Philips-crypto.

Aldus vastgesteld
in de vergadering
van 24 januari 1995,

De Minister-President,
voor deze:

De Secretaris,

3 mei 1993
0018D-51
Me/kba